

NIEUWS UIT DE FRIESE NATUURTERREINEN

Vereniging It Fryske Gea, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer berichten over de ontwikkelingen in de Friese natuurterreinen

LABAN, EEN WEIDVOGELGEBIED IN DE ALDE FEANEN

Laban (92 ha) is een oud, open graslandgebied, dat aan de westkant van de Alde Feanen ligt, tussen de Folkertsleat en het Prinses Margrietkanaal. De bodem van het gebied bestaat uit veen waarop, met name aan de westkant, in het verleden een laagje zeeklei is afgezet. Het gebied is een zomerpolder en staat dus 's winters onder water. Centraal bevindt zich hier nog een boerderij met wat boschages, Laban's krite genaamd. It Fryske Gea is vanaf de zeventiger jaren eigenaar van Laban. Het beheer wordt in eigen regie uitgevoerd en bestaat uit hooien na

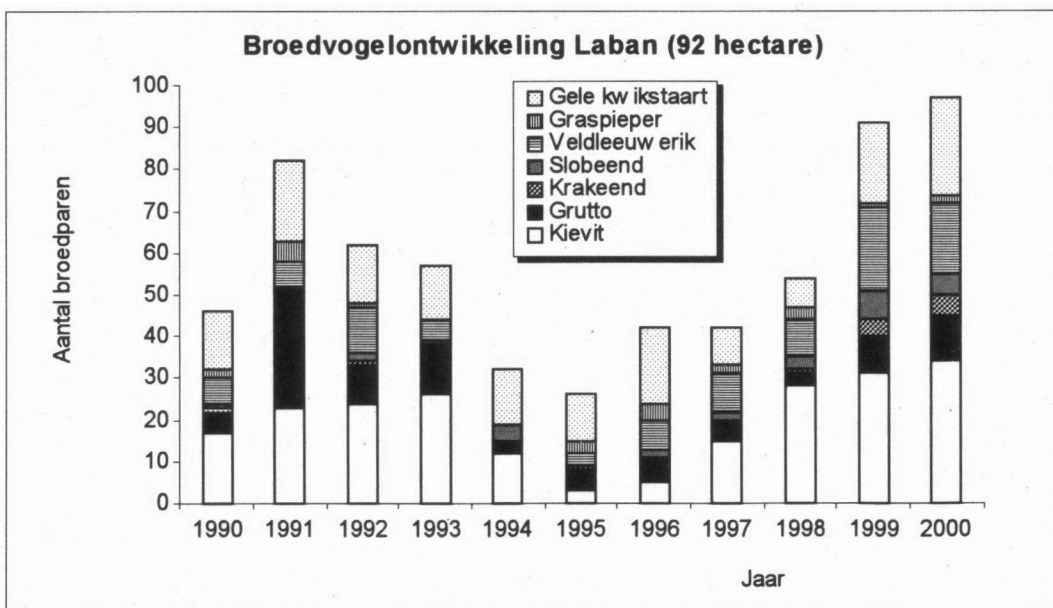
15 juni met behulp van een loonwerker en naweiden met ingeschaarde schapen. Er vindt verder geen bemesting plaats. De broedvogels van het gebied worden al meer dan tien jaar geïnventariseerd door vogelwachters van de Fûgelwacht Idaerderadiel Noard e.o. (Warten). In 1996 hebben een aantal medewerkers van de Fûgelwacht de inventarisatiecursus van het Weidevogel Meetnet Friesland gevolgd, zodat sindsdien de interpretatie van de veldwaarnemingen via de landelijke SOVON-richtlijnen plaatsvindt.

Tot 1995 vertoonde de aantalsontwikkeling van broedvogels op Laban een negatieve trend. In 1996 heeft It Fryske Gea daarom een aantal maatregelen in het gebied uitgevoerd om de weidevogelpopulatie een positieve impuls te geven. In het gebied is een gedeelte permanent onder water gezet ('Polder Jeen van der Berg', ongeveer 5-10 hectare). Overbodig hekwerk en afrasteringen zijn uit het gebied verwijderd, om de openheid te versterken. Daarnaast zijn de greppels opgeschoond en uitgebreid. Ook een aantal sloten zijn opgeschoond en verbreed met geleidelijk aflopende oevers.

De resultaten van de maatregelen lijken nu al, 5 jaar na de uitvoering, zichtbaar te worden. De weidevogelbevolking zit duidelijk in de lift, inclusief zeldzame en schaarse soorten zoals de Watersnip (0 paar in 1995 en 1996, 2 paar in 2000), Grutto (5 paar in 1995, 11 paar in 2000), Veldleeuwrik (17 paar in 2000) en Gele Kwikstaart (23 paar in 2000). De broedvogeldichtheden zijn echter nog steeds niet hoog. De Kempphaan, die tot 1993 in het gebied als broedvogel aanwezig was, is nog niet weer teruggekeerd en ook met de grondelende eenden, zoals Zomertaling (afwezig), Slobeend (5 paar in 2000) en Krakeend (5 paar in 2000), zou het veel beter kunnen. It Fryske Gea is dan ook zeer benieuwd of de ingezette positieve trend, die geïllustreerd wordt door onderstaande grafiek, de komende jaren doorzet.

In 1997 vestigde zich ook weer een kleine kolonie Kokmeeuwen in de onder water gezette polder Jeen van der Berg, eerst met zo'n 60 paartjes. Inmiddels is deze kolonie weer uitgegroeid tot zo'n 500 broedparen. Op Laban worden verder regelmatig foeragerende Lepelaars waargenomen. Tijdens de najaars- en voorjaars-trek vormt het gebied een belangrijke rustplaats voor duizenden steltlopers, ganzen en eenden. Bovendien is de zomerpolder van belang als eiafzetplaats voor Bruine kikkers in het vroege voorjaar en ook Groene kikkers en Gewone paden komen hier voor.

Uit de stippenkaarten van de Fûgelwacht valt op dat de noordoosthoek van Laban nog vrij stil is qua broedvogels. It Fryske Gea zal hier daarom in 2001 de zuurgraad en de biomassa aan bodemleven laten meten. De bodemzuurgraad heeft een rechtstreeks verband met de hoeveelheid bodemleven (nematoden en wormen), welke laatste weer een belangrijke voedselbron voor veel weidevogels vormen. Mocht de zuurgraad van de bodem in deze hoek van het gebied te laag blijken te zijn, dan zal It Fryske Gea het komende winterseizoen proberen hier een herstelbekalking uit te voeren.

staatsbosbeheer

RIPERKRITE, WEIDVOGELBOLWERK BIJ UITSTEK

Elders in deze Twirre kan kennis gemaakt worden met de hoge weidevogeldichtheden van Riperkrite-reservaat 'Warren' nabij Tijnje. Daarnaast wil Staatsbosbeheer gaarne verwijzen naar het artikel over het Riperkrite-reservaat 'De Lange Ripen' dat verscheen in het Twirre-decembernummer van 1999. Een bijzonder stukje Fryslân, in beheer bij Staatsbosbeheer!

WEIDEVOGELS IN DE GREIDHOEKE

Vereniging Natuurmonumenten beheert in de Greidhoeke een viertal weidevogelreservaten, waaronder Skrok (88 ha) en Skrins (99 ha). Deze twee gebieden die ruwweg tussen Wommels, Easterein, Easterlittens en Britswerd liggen, zijn in de ruilverkaveling Wommels aangewezen als weidevogelreservaten. De verkaveling die rond 1980 van start ging, kreeg nog net in de vorige eeuw zijn beslag. De laatste werken, zoals uitdiepen en verbreden van grensslotten, zijn vorig jaar uitgevoerd.

Bij de ruilverkaveling moest grond worden gereserveerd dat als reservaat zou worden ingericht. Bij veel boeren en vogelwachters leefde de angst dat de weilanden zouden verschrallen en verruigen. Tien jaar later zagen de meeste betrokkenen wel in dat door de 'biljartlakenisering' van het landschap, het niet goed ging met de weidevogels, terwijl de aantallen broedparen weidevogels op Skrok en Skrins gestaag toenamen.

BEHEER

Water Natuurmonumenten beheert de weidevogelgebieden zoals dat in de jaren '50 en '60 overal door de boeren werd gedaan. De door Natuurmonumenten aangekochte percelen waren qua structuur nog bijna intact, hetgeen voor het bodemleven van groot belang is. Op Skrok zit de zogenaamde knipklei vrij hoog. Na natte periodes blijft de bovenste laag daardoor vrij lang nat en zijn de wormen voor de vogels goed te bereiken. Natuurmonumenten laat met opzet veel greppels vol regenwater staan: dit heeft naast de aantrekkingskracht op volwassen vogels een positief effect op kuikens. De droogvallende, modderige greppels trekken veel insecten en vormen bovendien een goede leefomgeving voor met name jonge Kieviten en Tureluurs vanwege de korte vegetatie.

Mest en maaien Sinds de eerste aankopen in 1983 maakt Natuurmonumenten altijd gebruik van strotijke stalmest van boeren uit de omgeving; dit om het bodemleven goed te houden en verder te ontwikkelen. De 'rûge dong' wordt door loonwerkers in september over de percelen uitgereden.

Kemphaan

foto: Anton Huitema

Bij een goed weidevogelbeheer is een late maaidatum noodzakelijk. Op Skrok en Skrins wordt pas met maaien begonnen na 15 juni. Een handjevol percelen valt binnen het hooilandbeheer, d.w.z. na 1 juli maaien. Doordat de gebieden in eigen beheer zijn, kan de maaidatum goed gestuurd worden.

Grasmat Voor de Amsterdamse Arena is de grasmat van minder belang omdat deze toch wekelijks wordt vervangen, echter voor weidevogels ligt dit anders. In tegenstelling tot wat de meeste mensen met natuur bedoelen - achterover leunen en niets doen - is het beheer van het 'tapijt' waar de weidevogels hun soort in stand moeten houden bepaald niet 'niets doen'. Naast het maaien is beweiding van groot belang. Niet alleen in de zomer en de herfst. Ook winterbeweiding met schapen draagt er aan bij om de grasmat in het voorjaar in de juiste 'vorm' te hebben. Om te voorkomen dat het gras blijft staan als 'oude rommel' lopen her en der koppels schapen. De ervaring heeft ons geleerd dat een korte vegetatie meer weidevogels aantrekt. Zelfs Grutto's malen niet om kale percelen. Naweiden met schapen gebeurt ook op bemeste percelen.

Tabel 1. Enkele soorten weidevogels met aantallen territoria in Skrok en Skrins in 2000, incl. aantal territoria per 100 hectare.

Soort	Skrok (88 ha)		Skrins (99 ha)	
	aantal terr.	aantal/100 ha	aantal terr.	aantal/100 ha
Krakeend	1	1,1	1	1,0
Zomertaling	1	1,1	0	0
Slobeend	7	8,0	14	14,1
Scholekster	18	20,5	16	16,2
Kluut	0	0	3	3,0
Kievit	67	76,1	84	84,8
Watersnip	0	0	1	1,0
Grutto	97	110,2	97	98,0
Tureluur	25	28,4	24	24,2
Visdief	0	0	3	3,0
Veldleeuwerik	13	14,8	47	47,5
Graspieper	16	18,2	20	20,2

in de Greidhoeke de afgelopen tien jaar een duidelijke stijging van het aantal broedende weidevogels waar te nemen. Bovendien is uit de inventarisaties duidelijk af te leiden dat de vogels heel plaatstrouw zijn na een goed broedresultaat. De resultaten van 2000 staan weergegeven in tabel 1.